

SCI-CONF.COM.UA

**DYNAMICS OF THE
DEVELOPMENT OF
WORLD SCIENCE**

**ABSTRACTS OF XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JULY 8-10, 2020**

**VANCOUVER
2020**

DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE

Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

8-10 July 2020

Vancouver, Canada

2020

UDC 001.1

The 11th International scientific and practical conference “Dynamics of the development of world science” (July 8-10, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. 496 p.

ISBN 978-1-4879-3791-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 Perfect Publishing ®

©2020 Authors of the articles

УДК 159.9: 615.15

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СТУДЕНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Пляка Любов Володимирівна

к.психол.н, доцент

Сабатовська-Фролкіна Інна Сергіївна

к. соціол.н., доцент

Національний фармацевтичний університет

М. Харків, Україна

Анотація. В статті досліджується проблема соціально-психологічного клімату студентського колективу. Проведено аналіз поглядів вчених на проблематику соціально-психологічного клімату в студентському колективі, уточнено структурні аспекти соціально-психологічного клімату студентської групи. Зосереджено увагу на показниках сприятливого та несприятливого соціально-психологічного клімату. Обґрунтовано чинники та психолого-педагогічні умови, що сприяють формуванню соціально-психологічного клімату в студентському колективі.

Ключові слова: психологічний клімат, соціально-психологічний клімат, студентська група, сприятливий соціально-психологічний клімат, соціально-психологічний клімат студентської групи.

Постановка проблеми. Глибокі соціально-економічні і політичні зміни, що відбуваються в Україні за останні десятиріччя, породжують нові реалії, які потребують наукового осмислення, якісно інших підходів до їх вивчення і практичного врахування. Оновлення соціокультурної ситуації максимально актуалізує роль і значення психолого-педагогічних чинників, які впливають на становлення особистості та її поведінку в малій групі. Мова йде, передусім, про групи, котрі здійснюють безпосередній вплив на людину та її розвиток, про

виявлення соціально-психологічної специфіки поведінки індивіда в студентській групі. Саме вона, за сприятливих умов, забезпечує поступальний процес соціалізації особистості, набуття нею вмінь і навичок навчання, її інтенсивне зростання як майбутнього фахівця, професіонала.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема клімату, взагалі, та соціально-психологічного, зокрема, достатньо різнобічно висвітлена у літературі та розглядається як одна з найбільш суттєвих сторін колективу, що характеризує його мотиваційну сферу в навчальній та професійній діяльності. Зокрема, ідеям розвитку особистості в групі у контексті проблеми професійного становлення, розвитку й самовдосконалення як суб'єкта професійної діяльності приділяли увагу такі науковці як Анікеєва Н., Бенько Л., Бойко В., Лозниця В., Паригін Б., Рухайло Н., Чепелева Н. та інші.

У довідниковій літературі поняття «соціально-психологічний клімат» інтерпретується як психологічний стан групи. Проте в рамках психологічних теорій соціально-психологічний клімат групи трактують значно ширше:

- як характеристику стану малої групи;
- як стійкий психічний настрій, який здійснює значний вплив на взаємини людей, їх ставлення до праці та навколишнього середовища;
- як характер взаємин між людьми, що пов'язаний із задоволенням умовами життєдіяльності, стилем і рівнем управління ті іншими чинниками;
- як сукупність психологічних умов, що сприяють або перешкоджають продуктивній спільній діяльності і всебічному розвитку особистості [1; 2; 3].

Психологічний клімат розглядається як стан групової свідомості і поведінки, що проявляється у груповому настрої, суспільній думці, міжособистісних стосунках і моральній свідомості групи.

Сприятливий соціально-психологічний клімат, особливо у студентському колективі, впливає на формування особистості майбутнього фахівця. Звідси виникає потреба у дослідженні та формуванні сприятливого соціально-

психологічного клімату в студентському колективі, як необхідної умови успішного професійного становлення здобувачів вищої освіти.

Метою статті є визначення сутності психолого-педагогічного клімату, а також обґрунтування умов його в студентському колективі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна психолого-педагогічна наука приділяє значну увагу вивченню питань, пов'язаних з формуванням соціально-психологічного клімату студентської групи. Аналіз наукових праць свідчить про велику кількість визначень цієї категорії, але основним показниками соціально-психологічного клімату виступає характер відносин між студентами, викладачами і студентами, студентами і керівництвом закладу вищої освіти. Проявляється він на рівні згуртованості та конфліктності. Більш загальним є вислів про те, що соціально-психологічний клімат є «складний багатофакторний феномен, який детермінований соціальними, соціально-психологічними та педагогічними чинниками, вплив яких відбувається за загальносистемними механізмами специфічно в умовах даної професійної групи» [4].

Ми погоджуємось із думкою про те, що безпосередньо в колективі формується особливий тип міжособових відносин, що «характеризуються високою згуртованістю як ціннісно-орієнтаційною єдністю, колективістським самовизначенням, колективістської ідентифікацією, соціально цінним характером мотивації міжособистісних виборів, високою референтністю членів колективу по відношенню один до одного, об'єктивністю у прийнятті відповідальності за результати спільної діяльності» [5].

На нашу думку, структурними компонентами соціально-психологічного клімату (далі СПК) студентської групи можуть бути: особистісний, соціальний і соціально-психологічний.

Особистісний аспект знаходить відображення в інтелектуальних, емоційних та вольових станах здобувачів вищої освіти. Психологічно групу єднає мета, справа, потреби, взаємодія. Одній студентській групі притаманна атмосфера інтелектуальної активності і творчого пошуку, цілеспрямованості, оптимізму, а

іншій – інтелектуальна і творча інертність, відсутність вольових дій та бажань долати труднощі в процесі професійного становлення [6, с. 158].

Соціальний аспект визначається тим, наскільки в студентському колективі усвідомлені цілі та завдання навчальної діяльності. Відповідно у соціальному аспекті структури соціально-психологічної компетентності можна виокремити: соціальні вимоги, моральний клімат (моральні цінності), емоційну атмосферу, створення психолого-педагогічних умов щодо професійного розвитку особистості тощо.

Соціально-психологічний аспект знаходить відображення в інтегративних показниках групової психології, що є значущими для збереження цілісності студентського колективу та його функціонування. Ідеться про такі характеристики колективу, як групова згуртованість, групова сумісність, задоволеність приналежністю до колективу, взаємодопомога, ставлення до навчання, довіра, прийняття на себе відповідальності за стан дій у групі кожним з її членів тощо [6].

Відомо, що особистість певною мірою формується в колективі. Характер і сила впливу колективу студентів на особистість і діяльність кожного з них залежить від того, який психологічний клімат склався в академічній групі: сприятливий чи несприятливий (табл. 1):

Таблиця 1

Порівняльна таблиця сприятливого та несприятливого соціально-психологічного клімату студентської групи

Характеристики сприятливого СПК	Характеристики несприятливого СПК
доброзичливість і дружба	агресивність
захищеність	незахищеність
активність	інертність
працездатність	лінощі
ініціативність	пасивність
оптимізм	песимізм
довіра	пригнічений настрій
згуртованість	конфліктність

Заслуговує на увагу думка про те, що «соціально-психологічний клімат виявляється у вигляді сукупності психологічних умов, які сприяють або перешкоджають продуктивній спільній діяльності та всебічному розвитку особистості в групі [7].

Сприятливому (здоровому) СПК властива згуртованість здобувачів вищої освіти, взаємоповага та взаємопідтримка, критика й самокритика; колективні обговорення варіантів важливих рішень, що приймаються; своєчасність та об'єктивність вирішення конфліктних ситуацій; гарні взаємозв'язки між викладачами і студентами, високий рівень підготовки студентів тощо.

Несприятливий СПК у студентській групі характеризується пригніченим настроєм його учасників, пасивністю та інертністю, кожен вважає себе головним і має нетерпимість до думки інших. Успіхи чи невдачі одного залишають байдужими інших членів групи, а іноді викликають нездорову заздрість чи зловтіху. Група не здатна об'єднатися, виникають сварки, взаємні звинувачення, конфліктні ситуації.

Таким чином, соціально-психологічний клімат студентської групи розуміється як сукупність усіх впливів членів групи один на одного, а також психолого-педагогічних умов та чинників, які забезпечують задоволення соціальними потребами його членів.

Сприятливий соціально-психологічний клімат забезпечують такі чинники:

1. *Чисельність групи:* 10 – 15 студентів. Зі збільшенням чисельності групи починають утворюватися мікрогрупи, відносини між якими складаються не завжди сприятливо, що може негативно позначитись на його СПК.
2. *Психологічна сумісність членів групи:* соціально-психологічний показник згуртованості групи – забезпечує безконфліктне спілкування, узгодження індивідуальних дій в умовах спільної навчально-пізнавальної діяльності, що заснована на оптимальному узгодженні ціннісних орієнтацій, соціальних установок, інтересів, мотивів, потреб та інших індивідуально-психологічних характеристик студентів.

3. *Групова і міжособистісна сумісність членів групи*: належність до однієї релігійної культури, наявність взаємної симпатії студентів в міжособистісних стосунках, привабливості групи для незалежних до неї осіб) [8, с. 87-92].

Отже, соціально-психологічний клімат студентської групи є комплексною психологічною характеристикою, що відображає стан взаємовідносин та ступінь задоволеності всіх членів академічної групи. Він відображає загальний настрій та ступінь задоволеності студентами організацією навчально-виховного процесу, забезпечує високі результати при безпосередньому педагогічному впливі, гарантує пізнавальну активність студентів, впливає на продуктивність навчально-пізнавальної діяльності і професійний розвиток особистості. Соціально-психологічний клімат студентської групи є результатом взаємодії суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності.

Слід також відзначити, що багато уваги приділяється умовам та шляхам формування студентського колективу. Кожен студентський колектив має свого наставника, вихователя в особі куратора, що надає різнобічну допомогу в організації й згуртованості колективу, бере участь у суспільних заходах студентської групи [9, с. 119]. Суттєве значення покладається на куратора, роль якого полягає у згуртуванні колективу, подоланні роз'єднаності й відчуженості у відносинах між студентами, особливо на першому курсі. Куратор повинен розуміти емоційний стан студентів, їхній настрій, переживання, хвилювання, відносини один з одним [10, с. 37].

Вважаємо, що процес формування сприятливого соціально-психологічного клімату особистості в студентському колективі безпосередньо пов'язаний із формуванням професійного світогляду та життєвих цінностей особистості, мотивів їхньої поведінки та навчальної діяльності, в яких віддзеркалюється життєво важлива професійна мета. Тому необхідно зупинити увагу на певних умовах, що сприятимуть формуванню сприятливого соціально-психологічного клімату в групі та колективі.

Слід зазначити, що в психології дефініція поняття «умова» подається як сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірно

впливають на розвиток конкретного психічного явища; до того ж це явище опосередковується активністю особистості, групою людей.

З психологічної точки зору, сутність умов полягає у синтезі об'єктивних можливостей змісту освіти, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей, які сприяють розв'язанню поставлених педагогічних завдань.

У зв'язку з цим, можна виокремити наступні психолого-педагогічні умови формування соціально-психологічного клімату студентської групи, а саме:

1) впровадження особистісно-орієнтованого підходу, який передбачає визнання особистості студента як найвищої цінності, вивчення і оптимізацію їхніх комунікативних особливостей;

2) заохочення студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності;

3) особлива творча атмосфера, що сприяє самовираженню, засвоєнню нового навчального матеріалу;

4) зручність навчального розкладу, продумана кількість годин для лекцій, семінарів, практичних занять та самостійної роботи;

3) формування у студентів позитивної «Я-концепції», інтересу до самопізнання й професійного саморозвитку;

4) формування у здобувачів вищої освіти згуртованості, комунікабельності, відповідальності, емпатії тощо.

Таким чином, процес формування соціально-психологічного клімату студентської групи свідомий і керований, він спирається на сучасні психолого-педагогічні вимоги до формування та розвитку особистості. Цей розвиток відбувається під час навчальної діяльності, яка передбачає наявність психолого-педагогічних умов та чинників, що забезпечують ефективність цього розвитку.

Варто відзначити, що багато викладачів, особливо технічного спрямування не мають спеціальної педагогічної й психологічної освіти, наслідком чого виникають непорозуміння, навіть конфлікти, у спілкуванні зі студентами. Тому надзвичайно важливу допомогу в роботі куратора відіграє співробітництво з відповідною кафедрою педагогіки та психології та Психологічною службою,

діяльність якої певною мірою спрямована на співпрацю і підтримку кураторів і студентів.

Згідно власного досвіду, зазначимо, що психологами кафедри і служби розробляються і впроваджуються різні соціально-психологічні засоби (тематичні зустрічі, лекції, тренінги, бесіди, консультації, тестування), спрямовані на формування здорового соціально-психологічного клімату, з урахуванням конкретних потреб і запитів студентів і кураторів. У такий спосіб можливо спонукати студентів до роботи над собою, до аналізу своєї діяльності, а також формувати в них потреби до самостійної діяльності в університеті, звичок саморегуляції своєї поведінки, а також організувати процес навчання, при якому буде відбуватися усвідомлене входження в процес професійної підготовки фахівця, формування високого рівня професійної спрямованості та самореалізації.

Висновки. В результаті проведеного дослідження ми приходимо до висновку, що соціально-психологічний клімат студентської групи розуміється як сукупність усіх впливів членів групи один на одного, а також психолого-педагогічних умов та чинників, які забезпечують задоволення соціальними потребами його членів. Сфера застосування соціально-психологічних методів дуже широка і містить регулювання міжгрупових і внутрішньогрупових відносин, управління груповою динамікою, управління окремими явищами і сторонами колективного життя, в якому формується суспільна свідомість, психологічні зв'язки в студентському колективі, певне відношення до навчання. Визначені психолого-педагогічні умови сприятимуть формуванню соціально-психологічного клімату студентської групи, кожен член якої реалізовуватиме свій потенціал на найвищому рівні, в результаті чого буде підвищуватися результативність його навчальної діяльності та комунікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Парыгин Б. Д. Социально-психологический климат в коллективе. Пути и методы изучения. М. : Наука, 1981. 180 с.
2. Свенцицкий А.Л. Социальная психология: учебник для бакалавров / А.Л. Свенцицкий. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство Юрайт, 2016. 408 с.
3. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Х. : Прапор, 2009. 627 с.
4. Молочко М. В. Формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі дошкільного закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07, Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2004. 20 с.
5. Кравець І. М., Совира Н. Р. Соціально-психологічний клімат в трудовому колективі та шляхи його поліпшення. International scientific conference «Modernization of socio-economic systems: the new economic conditions», Sept. 28th, 2016, Kielce, Poland : proceedings of the conference. Kielce: Baltija Publ., 2016. Pt. II. p. 73-76.
6. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипниченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Просвіта, 2001. 416 с.
7. Воднік В. Структура соціально-психологічного клімату колективу, шляхи його регуляції та формування. *Бюлетень*. 2013. № 5. с. 36-70.
8. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 256 с.
9. Романова С. В. Організаційно-виховна робота куратора академічної групи у вищих навчальних технічних закладах: Дис... канд. пед. наук: 13.00.07. Луганськ, 2006. 257 с.
10. Шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу в інституті східних мов : збірник наук. праць науково-практичної конференції / за ред. проф. Є.С. Спіцина. К., 2008. 66 с.